

Nagy értéke a Nemzetnevelők Könyvtárának az Iskolai Énekgyűjtemény, melyet a Maestro, Kodály állított össze. Eddig csak az első kötet jelent meg.

Minden muzsika gerince a ritmus. Előbb ezzel kell tisztában lennünk, s csak azután öltöztethetjük fel a dallamot rá. Ezt Kodály kitűnő pedagógiai érzéssel veszi észre, s így is csoportosítja anyagát.

Bő és értékes anyag, mert a négy osztály számára 300 dalt ad. Dalanyag: tehát messze felülmúlja a kívánt mennyiséget.

Visy Antal

Fábián István, Magyar diák verseskönyve. Szukits kiadás. 1943. 220 lap.

Antológia összeállítása mindig kényes feladat, mert valamilyen szempontból valamennyi kifogásolható. Fábián István ez összeállításának első részéhez nincs mit hozzászólnunk, mert a minisztérium idevonatkozó rendelkezése alapján készült. Ez első rész minden verséhez Fábián egy kis megjegyzést, magyarázatot fűz. E megjegyzések legtöbbje kellő mértéktartással, nem fontoskodó hosszadalmassággal, sem túl szűkszávuán, először a szükséges tárgyi magyarázatokat adja meg, majd a diák számára szükséges tudnivalókat, a keletkezés, stb.-ről svégül néhány szavas esztétikai értékelést. Ezek a megjegyzések azért is sikerültek és értékesek, mert a legilletékesebb szerzők idevonatkozó tanulmányaiból vett szemelvények, amelyeket biztos irodalmi érzékkel és tudással válogatott ki a szerző. Ezeknek megvan az a nagy előnyük, hogy belőlük a leghivatottabb véleményeket ismeri meg a tanuló és egyben felhívja figyelmét a komoly tanulmányokra is.

A második részhez, amely az ajánlott és szemléltetésre szánt verseket tartalmazza, minden hozzászólás csak arra vonatkozna, hogy én miként csináltam volna ez összeállítást, ami végeredményében egyéni dolog. Fontos, hogy azt a célt, amelyet az összeállító maga elé kitűzött, az t. i., hogy a könyv tanárnak és tanulóknak egyaránt hasznos segítőtársa legyen, elérte. A Magyar Diák Segédkönyveinek ez első száma után nagy várakozással tekintünk a sorozat többi könyve elé.

Gergely Gergely

Tömörkény István, Rónasági csodák. Szukits kiadás. 1943. 215 lap.

Kétségtelen, hogy az alkotások bizonyos mértékig magukon viselik annak a tájnak vonásait, ahol létrejöttek. A különböző tájak egyéni lelkének kiderítése ma már az irodalomtörténetnek is elsőrendű feladata s ezen a téren már komoly kezdeményezések történtek.

Az ilyen irányú irodalmi vizsgálódásnak nem kevés feladatot adott Szeged, ahol a regionalista gondolat a 16. századik nyúlik vissza, majd a »magyaros iskolával«, főleg Dugonics révén kapott nagy lendületet, míg tetőfokát a közelmúltban érte el. Azok az alkotók, akik Szegedről kiindulva országos eredményeket értek el, mindannyian szinte makacsul regionalisták voltak. Közöttük legmakacsabb talán Tömörkény István volt, aki — mint Sik Sándor nagyon jellemzően rámutatott — ez egy vidéken kívül semmi más körből nem vette tárgyát.

A szegedi »nép« pihenő- és munkanapjai felejthetetlen sorokban örökítődtek meg a »hűséges számadó« tolla nyomán. A »célszörfű« szövegny emberök és kétkézi munkások« láthatatlan sora vonul végig előttünk írásait lapozva, élükön a legelőbb alakkal, Halbör Förgeteg Jánossal.

Most új alakok léptek a sorba, az ismeretlen írásokból emelte napfényre Sík Sándor, összeválogatván Tömörkény kiadatlan novelláit, Rónasági csodák címen. A kötet valóban csodákat rejt magában, a szegedi magyarok józan, kedves, valójában még felfedezetlen s tanulmányozásra méltó életét.

A könyvet szegedi vállalkozás adta közre s szegedi művész készítette fedőlapját is.

Gargely Gergely

Bevilaqua-Borsodi Béla, Magyar történelem anekdotáiban. (Dante kiadás. 1943. 338 old.)

A magyar történelmi anekdotáknak több gyűjteménye forog köz-kézen. Most korok és személyek szerint csoportosítva újra elbeszélte őket Borsodi Béla, akinek családi összeköttetése és ismeretköre (gondolunk elsősorban az Effendire, Tóth Bélára) kiválóan alkalmas arra, hogy a korok lelkét jellemző anekdotákat a leghívatottabb forrásból mérthesse és izes előadásban élénktárja.

A gyűjteményt 31 oldalas Előljáró Beszéd vezeti be, melyben Borsodi általános nyelvi és művelődéstörténeti tájékoztatót nyújt az anekdotaszó eredetéről, tartalmáról, jelentésváltozásairól, majd a magyar anekdotairodalomról. Ez a bevezető fejtegetése nem metodikusan szákszerű, de sokszor ihletett hangú és sok érdekes, közhasznú tudnivalót közöl az irodalom és történelem tanárai számára. Főleg érdekes az a néhány oldal, ahol a magyar anekdota sajátos lelkiségét rajzolja: A magyar lélek adomája, »nem harsogó, triviális kacagás, nem... játék a szóval, nem... sziporkázó szellem és gúny, mert ennél több: befelé néző keleti mosoly... a magva mély, tanulságos emberlátó, életlátó bölcsesség.«

A könyvben megelevenednek előttünk az egyes korok, helyesebben a korok lelke — anekdotáiban. Attila, Zsigmond, Mátyás, János király, a német-török világ, a kuruc idők, a Habsburg uralom, Csokonai, a régi magyar kalendárium, a legendás és józan, de keménykötésű erki pap, Simonyi óbester, II. Ferenc császár-király, a táblabíró-korszak, Széchenyi, a szabadságharc, Petőfi, a Bach-korszak, a leleményes Bernáth Gazsi, Liszt Ferenc, Deák és a kiegyezés kora. A magyar lélek mosolyog: borong bennünk; a magyar jókedv vagy sirva-vigadás tükrözik a félezernyi verőfényes-könnyes történetből. Olykor a korszaknak nyers humora és vaskos tréfája is megszólal. Általában azonban, mint jóízű és hangulatos mesélő vezet végig a kiadó a magyar történetnek visszajáról nézett tréfaszomorkás eseményein. A nagy történelmi események »lapszél-jegyzetként« bemutatja a történelmet hordozó mindennapi embert a kedélyvilág ragyogásában.

Ypszilon.

Hörvath Jenő, Savoyai Jenő herceg. (Cserépfalvi kiadás, é. n. 330 old.)

A XVIII. sz. történelmének második felét három erőteljes ütközése határozta meg Közép- és Kelet Európában: Az európai hegemoniáért